

„Pukovnik" nema kome da piše

/Medijsko licemjerje Frane Crnoje/

Da, dobro ste pročitali. U naslovu ovog mog obraćanja ne radi se ni o kakvoj grešci ili lapsusu. Naravno, nije riječ o romanu “Pukovniku nema tko da piše” poznatog kolumbijskog nobelovca Gabrijela Garsije Markesa, nego o mojoj alegoriji na licemjerni istup Frane Crnoje na portalu HMS od 02.12.2025. U tom svom istupu, pod krajnje bombastičnim naslovom “Pljuješ i omalovažavaš svoje suborce”, dotični „gospodin“ pokušao me ocrniti kao osobu i kao vojnog časnika, kako bi umanjio i obezvrijedio mene, moju ulogu i doprinos u obrani grada 1992. godine. Kvantitativna reakcija (svega dva do tri štura komentara) onih kojima se F. Crnoja obratio (građanima Jajca) ponukala me je da ovaj moj odgovor, simboličnog značenja i poruke, sažmem u gore navedeni naslov: „Pukovnik” nema kome da piše. Na njegovu žalost, njegov difamirajući istup očigledno nije urodio plodom, jer su građani Jajca (pa i šire) prozreli njegove zlurade namjere i njegov trud nagradili šutnjom. Bio je to očigledno pucanj u prazno i čini mi se da „Pukovnik“ zaista i nema kome da piše.

Pored mog odgovora F. Crnoji, usput ću se kratko osvrnuti i na istup gospodina Ive Šimunovića pod naslovom “Nadljudskim naporima branili smo Jajce” objavljen na HMS-u 09.09.2025.

Iskreno, dugo sam se lomio oko toga trebam li jednostavno prešutjeti i ne reagirati ni na jedan od ta dva, ničim utemeljena i maliciozna istupa. Kao i uvijek, postoji mnogo razloga i za reakciju i za šutnju. Što se zapravo dogodilo? Povodeći se jednim od svojih životnih načela: “Nikad se ne upuštaj u raspravu ili svađu s nekim tko je ignorant, jer drugi neće primijetiti razliku”, čvrsto sam odlučio da neću reagirati. Zašto bih uopće ulazio u taj medijski cirkus koji mi ne donosi nikakvu duševnu satisfakciju, a učiti magarca da pjeva nema nikakva smisla: “em se nerviraš, em maltretiraš životinju”.

Drugi, krajnje jednostavan i logičan razlog jest taj da, ako prešutim, laž postaje istina. Živimo u vremenu u kojem je laž postala dominantna, općeprihvaćena vrlina (a ne sramota) kojom se besramno služe intelektualno impotentni pojedinci. Kao takvi, operirani od racionalnog razmišljanja, nedorasli izazovima okoline i vremena u kojem žive, laž im je jedina karta na koju mogu igrati u ostvarivanju svojih aspiracija i bolesnih ambicija.

Kako sam već u uvodu, a i u samom naslovu ovog obraćanja, djelomično odgovorio Frani Crnoji i svoje izlaganje (naizgled i sadržajno) posvetio njemu, nastaviti ću u istom redoslijedu. Opća ocjena Crnojina istupa jest da je gotovo svaka njegova rečenica laž, protkana uvredljivim atributima, omalovažavanjem i mržnjom. Ono što je karakteristično i zajedničko i za Crnoju i za Šimunovića jest to da je moj tekst Pad Jajca '92 očito bio pretežak za njihovu percepciju i razumijevanje, što su svojim istupima nedvojbeno i pokazali.

Pošto je vremenski, barem s vremenom kojim raspolažem, gotovo nemoguće odgovoriti na svaku iznesenu laž ili optužbu, u ovom ću se izlaganju selektivno fokusirati na odgovore samo nekih od ključnih izjava. One će, nadam se, čitaocima ovog teksta dati jasnije odgovore na njihove nedoumice i sumnje o tome što je istina, a što laž i manipulacija.

Uh... žali Bože vremena, ali krenimo redom.

F. Crnoja: “Pljuješ na suborce, na zapovjednike koji su s tobom dijelili i zlo i dobro u najtežim danima agresije.”

Kao što sam već istaknuo, moj post Pad Jajca '92 po svoj prilici je ipak bio pretežak za Franu Crnoju, jer je evidentno da dotični „gospodin” nije razumio ni smisao ni poruku moga pisanja. Već u uvodnom poglavlju “Motiv” jasno sam naglasio da sam se, među ostalim razlozima, na javni istup i obraćanje građanima Jajca u kolovozu prošle godine odlučio posebno radi zaštite digniteta hrvatskih domoljuba (živih i mrtvih). Dobro bi bilo da svi oni koji sumnjaju u istinitost mojih navoda, uključujući i F. Crnoju, ponovno pročitaju izvornu verziju moga posta u PDF formatu (<https://hms.ba/wp-content/uploads/2025/08/Pad-Jajca-92-ge-1.0-space-3.pdf>) i sami se uvjere u njegove laži. Jedno je sigurno (provjerite): na 33 stranice moga teksta nigdje, niti jednom jedinom riječju, nisam pljuvao niti vrijeđao svoje suborce i zapovjednike. Naprotiv, kroz cijeli tekst isticao sam njihovu hrabrost, junaštvo, domoljublje i žrtvu koju smo svi zajedno nesebično podnijeli braneći svoj grad. Pod mojim zapovjedništvom bilo je devet zapovjednika bojni (sedam jajačkih te zapovjednici pougarske i kotorvaroške bojne), znatno veći broj zapovjednika satnija, vodova i odjeljenja, te Općinski stožer HVO-a sačinjen od 12–15 stožernih časnika (operativci, načelnici rodova i službi). Pozivam svakoga da u tom mom istupu pronađe barem jedan jedini primjer u kojem sam navodno pljuvao ili vrijeđao ijednog vojnika, zapovjednika ili bilo koga iz vojno-političkih struktura HVO-a. Takvo što nećete naći, jer ne postoji. To je isključivo plod nebuloza i difamirajućeg istupa Frane Crnoje.

Od svih zapovjednika bojni, u cijelom tekstu sam ironično-kritičnim tonom spomenuo samo jednog zapovjednika bojne (Ivu Šimunovića), jednog operativca (Franu Crnoju) i zapovjednika voda Antu Lukića. Svu trojicu spomenuo sam u kontekstu jednog te istog događaja – Pada Čaninog polja. U spomenu Ive Šimunovića nisam koristio niti jednu jedinu uvredljivu riječ, osim ako dotičnom nije s vremenom proradila savjest (događa se to) te se sam prepoznao i identificirao s nekim od neimenovanih aktera u nekom od pomenutih ratnih događaja o kojima sam pisao. To je onda već njegov problem a ne moj. Tvrđnja da sam “pljuvao” po svojim zapovjednicima apsolutno ne stoji. To je čista laž i pokušaj obmane javnosti s ciljem moje diskreditacije.

Također, svima koji dijele razmišljanja Frane Crnoje – a posebno njemu samome – preporučujem da još jednom pažljivo pročitaju što sam zaista napisao o Anti Lukiću. Neka sami procijene je li iznošenje povijesno neupitne istine (samovoljno povlačenje vojske s crte obrane) “vrijeđanje i pljuvanje” ili doprinos povijesnoj istini. Čime sam ga to, kao suborca i zapovjednika, navodno “popljuvao”? Istinom? Što je tu sporno? Je li moj grijeh u tome što sam radi istine objelodanio nečiji propust, ili je grijeh u onome tko ga je počinio? Jedina osoba koja nije bila ni zapovjednik ni suborac (barem ne moj) jest „gospodin” Frano Crnoja. Što je bio – to sam već opisao u svom istupu u kolovozu prošle godine. I dalje čvrsto stojim iza svake moje napisane riječi, a njegov odgovor meni to je samo dodatno potvrdio.

Da podsjetim: pod mojim zapovjedništvom bilo je oko 4500 vojnika (branitelja/boraca), uključujući cijeli zapovjedno-časnički kadar i predstavnike vojno-političkih struktura HVO-a. Od tih 4500 branitelja, u svom istupu sam prozvao trojicu. „Gospodine” Crnoja, ne generalizirajte i ne koristite minorne pojedinačne slučajeve u pokušaju obmane javnosti. Prozivanje svega 0,066 %, od ukupne boračke populacije nikako ne znači da sam “zapovjednik koji pljuje po svojim zapovjednicima i suborcima”. To je manipulacija i notorna laž.

F. Crnoja: *“Sto sam izdajnik, ako si po potvrđivao sve što sam radio?”*

„Gospodine” Crnoja, savjetovao bih vam da još jednom pročitate moj tekst – ako ne cijeli, onda barem dijelove u kojima sam spominjao vas i vaše ime. Nađite mi poglavlje, stranicu i rečenicu u kojoj sam vas nazvao izdajnikom. Nećete je naći, jer je to što tvrdite laž za koju nemate nikakvo pokriće. U kontekstu povijesnog događaja, iznoseći činjenice u poglavlju

koje se odnosi na pad Čaninog polja, dao sam kratak – priznajem, ne baš ružičast, ali adekvatan – opis lika koji nije izvršio svoju zadaću. Ali ga nigdje nisam nazvao izdajnikom.

Napominjem da nikada i nigdje, pa ni u svom tekstu (provjerite i dokažite mi suprotno, kako vi tako i bilo tko od čitalaca), nisam nijednog branitelja nazvao izdajnikom. Čak ni pri spomenu pokojnog Bore Đakovića nisam ga izravno optužio niti nazvao izdajnikom, nego sam napisao „da se ispostavilo da je radio na izdaji i predaji grada“ i „da sam ga suočio s činjenicama izdaje“. Ali ga nisam izravno i grubo etiketirao kao izdajnika. Sve su to manipulativne laži kojima se F. Crnoja služi kako bi obmanuo javnost i ocrnio mene.

Također, odakle vam tvrdnja da sam ja “potvrđivao sve što ste radili”? Imate li ikakav valjan dokaz za to? Dokažite – pokažite! Nisam ništa potvrđivao, a pogotovo ne “sve što ste radili”. To je još jedna manipulativna laž kojom pokušavate svoj propust prebaciti na mene i tako obmanuti javnost.

F. Crnoja: *“Koliko sam upoznat, najbolji opis borbi branitelja na Jajačkoj bojišnici dao je dr. Anto Brtan u knjizi – BORBE ZA JAJCE 1992. god. Zašto toliki gnjev na knjigu koja o suborcima i obrani govori istinu.”*

Još jedna apsolutna besmislica i laž. Prvo, svoj post Pad Jajca '92 objavio sam 19. 08. 2025., a promocija knjige gospodina A. Brtana održana je u Jajcu 12. 09. 2025. Dakle, dok sam pisao svoj tekst, a i gotovo mjesec dana nakon što sam ga objavio, nisam ni znao da ta knjiga uopće postoji. Kratko i jasno: ne samo da knjigu nisam čitao, nego je nikada nisam ni vidio, pa je samim tim nikada nisam ni komentirao – ni javno ni privatno.

Zamolio bih sve čitaoce ovog teksta, posebno F. Crnoju, ali i samog autora knjige, gospodina A. Brtana, da još jednom pažljivo pročitaju moj tekst i pokažu mi – javno objave – barem jednu jedinu riječ kojom sam se (izravno ili neizravno) referirao na tu knjigu ili je uopće spomenuo. „Gospodine” Crnoja, budite barem dosljedni u svojim lažima i obmanama pa mi, kao i čitaocima ovog teksta, u cilju rasvjetljavanja istine, pokažite u kojem poglavlju, na kojoj stranici i kojom rečenicom sam ja, kako tvrdite, “pokazao gnjev” prema knjizi koja, po vama, o “suborcima i obrani govori istinu”.

Usput vas podsjećam da se i dalje služite istim metodama – krivotvorinama i lažima – kojima ste se služili i u mom stožeru ratne 1992. godine. Nije vam prošlo tada, pa neće ni sada. Ovom manipulacijom i laži podsjetili ste me na slučaj kada ste me podmuklo, baš kao i sada, pokušali obmanuti i podvaliti mi lažnu, krivotvorenu zapovijed (s mojim potpisom zapovjednika i pečatom Stožera HVO-a Jajce), zbog koje je načelnik logistike HVO-a Jajce, pokojni Drago Ladan (Batan), bio priveden i pritvoren od strane vojne policije HVO-a, kako bi ga se spriječilo u obavljanju njegove zadaće načelnika logistike na području zapadne Hercegovine. Ništa se nije promijenilo od tada. Ostali ste isti – zaostali u razvoju i spremni služiti se istim metodama provincijskog prevaranta. Ne znam zašto se na ovako mizeran, časniku nedoličan i poltronski način dodvoravate autoru knjige, koji je zasigurno i sam svjestan vaše nekompetencije, koja mu samo narušava ugled i reputaciju povjesničara.

Digresija: Kad već spominjete “gnjev”, gospodin A. Brtan je imao priliku da konstruktivno i s pozicije povjesničara – nepristrano – prokomentira i mojih 33 stranice teksta. Svoj jedini komentar sazeo je u jednu rečenicu. Citiram: *“Evo, ratnom zapovjedniku Općinskog stožera HVO-a Jajce Stjepanu Blaževiću trebalo je 33 godine da napiše 30 stranica s njegovim viđenjem ratnih događanja u Jajcu 1992. godine.”* Brilljantno za jednog znanstvenika! Neka gospodin A. Brtan, potkrepljujući to valjanom referencom, pojasni čitaocima je li to zaista S. Blaževiću trebalo 30 godina da napiše 30 stranica teksta, ili je S. Blažević nakon 33 godine

napisao 30 stranica teksta. Je li ovaj njegov komentar lapsus jednog znanstvenika ili pak emocionalna reakcija – koju ja ipak ne bih nazvao “gnjev” – prosudite sami.

Što se tiče same knjige “Borbe za Jajce 1992”, koju ne posjedujem i koju nisam čitao, da je njezin autor od mene zatražio da je pročitam i dam svoje mišljenje, to bih sigurno sa zadovoljstvom učinio. Siguran sam – a toga je svjestan, ili bi barem trebao biti, i sam autor – da kompetentnijeg i kvalificiranijeg recenzenta nije mogao naći od zapovjednika obrane grada, čovjeka koji se više od 30 godina bavi znanstveno-istraživačkim radom, časnika i vojnog eksperta koji je svoju karijeru gradio na najprestižnijim svjetskim vojnim institutima i sveučilištima, te koji je za svoj istraživački i akademski rad dobivao međunarodna priznanja i nagrade.

U ljeto 2024. zamolio me jedan od Brtanovih mentora, dok je još radio na svojoj doktorskoj disertaciji (vjerojatno i na pomenutoj knjizi), da mu pomognem informacijama u njegovom znanstveno – istraživačkom radu, što sam bez dvoumljenja prihvatio. Nedugo zatim, u Jajcu sam se nakratko susreo s gospodinom A. Brtanom (mislim da je to bio naš prvi susret uopće, jer se ranije nismo poznavali) i ponudio mu svoju pomoć. Dao sam mu svoj broj telefona, objasnivši da sam na odmoru i da ostajem u Jajcu slijedeća dva mjeseca, te da mi se može javiti ako mu bude trebala bilo kakva pomoć.

Zašto to nije učinio – iskreno, ne znam.

F. Crnoja: *“Spomenutog 24.8. od tebe u Blaževićima siguran sam da NISAM PRIMIO NIKAKVU ZAPOVJED. Cijelo vrijeme ratovanja kod sebe nisam imao nikakvu vezu, motorolu.”*

Apsolutno je za očekivati da, kao što negirate i sve ostalo, negirat ćete i ovo. To je sada već vaša stvar i vi se nosite sa svojom savješću. Kao što sam rekao, zapovijed o povjerenom vam zadatku (verbalnu, jer za pisanu nije bilo vremena) izdao sam vam u mom stožeru, a ne u Blaževićima, i to neposredno po pristizanju pomoći iz Srednje Bosne na čelu s pukovnikom T. Blaškićem i gospodinom D. Kordićem. Kako ste se onda baš vi, a ne netko drugi, našli u Blaževićima (igrom slučaja?) ako vam nisam izdao zapovijed? Je li to puka koincidencija ili je dogovor bio da se pristiglo ljudstvo (pomoć) najprije uputi u rajon zaseoka Blaževići, odakle će potom u grupama, pod vašom koordinacijom, biti odvedeni u rajon napuštene linije obrane? Svakako je sada najlakše tvrditi da niste ni imali motorolu. Jeste li je imali ili ne, to više nije bitno, ali još uvijek postoji oko 150 (više ili manje) živih svjedoka našeg kratkog razgovora putem motorole za koju tvrdite da je niste posjedovali na tom zadatku.

F. Crnoja: *“Prošlo je 33.god. od događaja za koji me prozivaš. Skrivao si dio istine o padu grada.”*

Apsolutna je besmislica tvrditi da sam nešto skrivao. Nije mi jasno što sam to, po vašem mišljenju, mogao skrivati od vas ili bilo koga iz stožera ili vojno-političkih struktura HVO-a Jajca. Sve što sam napisao uglavnom je opće poznato svima; jedina je razlika u tome što nitko drugi nije htio ili se nije usudio progovoriti i iznijeti tu istinu u javnost, kao što sam to ja učinio. Istina o kojoj sam pisao i kojoj sam posvetio 33 stranice teksta jest sljedeća: HVO Jajce nije izdao grad; HVO Jajce se nije povukao s linija obrane sedam dana prije njegova pada; HVO Jajce nije imao nikakav, a najmanje unaprijed isplanirani, plan za predaju (ili prodaju) grada; nadređena zapovjedništva i institucije HVO-a, kao i njihovi istaknuti pojedinci, nisu planski sudjelovali niti na bilo koji način podupirali izdaju ili prodaju grada. Jesu li to, po vama, tajne koje sam ja 33 godine skrivao od vas i građana Jajca?

Zapanjujuće je i nemjerljiva sramota da vi, kao donaćelnik Općinskog stožera HVO-a Jajca, niste znali em baš ništa o onome o čemu sam pisao. To je samo još jedna potvrda istinitosti moje konstatacije o vama i o funkciji koju ste obnašali. Ja sam u svega dvije-tri rečenice, uz nekoliko atributa i ukrasnih pridjeva, sažeo sav vaš stožerni rad i doprinos obrani grada, i to u kontekstu povijesne istine i povjerenog vam zadatka koji niste obavili. Vi ste, u svome licemjernom napadu na mene, napisali čak četiri stranice difamirajućeg teksta, a da niste niti jednom jedinom riječju demantirali ili potvrdili moje tvrdnje i argumente u rasvjetljavanju povijesne istine o ulozi HVO-a u obrani grada, zbog koje sam se prvenstveno i očitovao.

F. Crnoja: *“Gdje su zapovijedi o razrješenju dužnosti, ako je netko u Stožeru namješten. Imao si odriješene ruke. Zašto nisi mijenjao? Istina je da je mene na vršenje te zadaće postavio pukovnik Filipović o kom si rekao sve najbolje. Mogao si od njega tražiti moju smjenu. Gdje se mogu vidjet tvoja postavljenja?”*

„Gospodine” Crnoja, kao zapovjednik Glavnog stožera HVO-a Jajce, naravno da sam donosio zapovijedi o postavljenjima i imenovanjima, kao i zapovijedi o razrješenju dužnosti. Čudno mi je da vi, kao donaćelnik Općinskog stožera HVO-a Jajce, o tome ništa ne znate ili ste se potpuno pogubili u svojim bolesnim insinucijama kojima vam je jedini cilj moja diskreditacija. Za vašu informaciju, oni koji su trebali znati (primjerice vaš prvi pretpostavljeni i ujedno načelnik Općinskog stožera HVO-a Jajce, gospodin Brane Ladan) znaju.

Smijenio sam, kao i imenovao (svojim zapovijedima i svojim potpisom), dva zapovjednika policije HVO-a Jajce; smijenio i imenovao novog zapovjednika VOS-a HVO-a Jajce; razriješio dužnosti i imenovao novog zapovjednika II. bojne HVO-a; smijenio i imenovao novog načelnika SIS-a HVO-a Jajce; smijenio čak i dozapovjednika Glavnog stožera HVO-a Jajce. Svojim zapovijedima imenovao sam svih sedam zapovjednika bojni, sve stožerne operativce, uključujući i vas osobno, te sve načelnike rodova i službi HVO-a Jajce.

To sam radio jer sam, po zapovijedi pokojnog predsjednika HZ-HB Mate Bobana i pokojnog generala Ante Rose, kojom sam imenovan i postavljen na dužnost zapovjednika Glavnog stožera HVO-a Jajce, bio odgovoran za njegov ustroj. Sve moje zapovijedi o imenovanjima zapovjednika bojni, stožernih operativaca te načelnika rodova i službi sadržavale su kratak opis pozicije te dužnosti i odgovornosti imenovanog. Kao takve, zapovijedi o postavljenjima načelnik Personalne službe HVO-a Jajce, u suglasnosti s načelnikom Stožera HVO-a Jajce, proslijedio je u zapovjedništvo HVO-a Zbornog područja Vitez.

U Prilogu 1 ovog teksta, uz odobrenje gospodina B. Ladana, priložio sam kopiju originalne zapovijedi o imenovanju načelnika Općinskog stožera HVO-a Jajce s mojim potpisom i pečatom HVO-a. Napominjem da je po jedna kopija takve pisane zapovijedi, s mojim potpisom i kratkim opisom dužnosti i odgovornosti, uručena svim zapovjednicima bojni, stožernim operativcima (uključujući F. Crnoju) te svim načelnicima rodova i službi. Kopije su pohranjene u arhivama Općinskog stožera HVO-a Jajce i Zbornog područja Vitez.

„Gospodine” Crnoja, ako vam treba još neka od navedenih zapovijedi, obratite se ratnom načelniku gospodinu B. Ladanu ili, još bolje, arhivskim centrima. Ne obraćajte se meni s takvim bizarnim zahtjevima. Ja sam bio zapovjednik stožera, a ne načelnik/donaćelnik niti načelnik personalne službe. Nisam bio ni knjigovođa ni zapisničar, pa se nisam bavio arhiviranjem dokumentacije, niti je to bilo u opisu funkcije koju sam obnašao.

Recite mi, zašto sam trebao tražiti vašu smjenu od pukovnika F. Filipovića? Ja sam vas, a ne pukovnik Filipović, postavio na tu dužnost i imao sam sve ovlasti da vas i razriješim. Ne

obmanjajte ni sebe ni druge. Tražili ste da vidite gdje se mogu vidjeti moja postavljenja. Svjestan sam da mediji nisu mjesto za takve dokaze, ali da bih udovoljio vašoj želji, na kraju ovog teksta imate dokaz u Prilogu 1.

Pokažite javnosti (meni ne treba) zapovijed pukovnika F. Filipovića kojom vas je, kako tvrdite, on osobno postavio na poziciju donaćelnika Općinskog stožera HVO-a Jajce. Nećete je pokazati jer ne postoji. To vam može potvrditi i sam general F. Filipović, kojeg iznimno cijenim i poštujem. Siguran sam da će vam reći isto što i ja, ne dovodeći u pitanje svoj moral i časničku etiku.

Pitate se zašto vas nisam smijenio, a mogao sam. Nisam iz jednostavnog razloga: procijenio sam da bih vašom smjenom više izgubio nego dobio. To mi je bio posao – procjenjivati, predviđati i donositi odluke. Prisjetite se da sam u svom tekstu iz kolovoza prošle godine napisao da ste mi bili „natureni“. Postojala je jedna manja grupa, po poziciji i stranačkoj pripadnosti utjecajnih ljudi, koja vas je gurnula u stožer radi ostvarivanja svojih, recimo, poslovnih ambicija.

Ta mi je grupica ostavljala na stolu anonimna pisma s jasnim uputama što bih trebao činiti i kome bih trebao povjeriti pojedine dužnosti. Procijenili su poziciju načelnika logistike HVO-a Jajce kao iznimno atraktivnu i poželjnu, jer je načelnik logistike, po njima, raspolagao financijama HVO-a, žiro-računima, putovao i susretao se s ljudima iz poslovnog miljea. Na tu sam poziciju imenovao pokojnog Dragu Ladana (Batana), izuzetno sposobnog načelnika s predratnim iskustvom logističara i svim potrebnim kvalifikacijama. Bio je osoba moga apsolutnog povjerenja, duša stožera, čovjek koji nam je u najtežim trenucima dizao moral i vraćao osmijeh na umorna, ratom iscrpljena lica.

Što se dogodilo? Ta grupa, koja je željela imati „svog čovjeka“ na poziciji načelnika logistike, vršila je ogroman pritisak na mene da smijenim pokojnog Dragu Ladana. To nije dolazilo u obzir. I što se onda dogodilo? Jednoga dana donaćelnik stožera F. Crnoja (provjerite arhive), kako bi udovoljio ljudima iz sjene (kojima je i sam pripadao i kojima duguje svoju poziciju), krivotvori zapovijed s mojim potpisom i pečatom Stožera HVO-a, po kojoj vojna policija HVO-a u Zapadnoj Hercegovini, bez mog znanja, privodi mog načelnika logistike, pokojnog D. Ladana. Epilog je poznat i tu ću stati.

„Gospodine“ Crnoja, tu leže razlozi zašto vas nisam smijenio. Da sam vas smijenio, ta grupa iz sjene, čije ste interese zastupali, bila je spremna huškati dio vojske protiv mene i ucjenjivati me njihovim neodlaskom na crte obrane. To je odgovor zašto vas nisam smijenio. Procijenio sam da je manja šteta imati vas u stožeru pod strogim nadzorom nego riskirati odbijanje dijela vojske da ide na crte obrane samo zato što sam vas smijenio. Obrana grada bila mi je daleko veći prioritet od smjene jednog beznačajnog operativca.

Usput rečeno, imali smo dosta samozvanih logističara na terenu (ratnih profitera) koje nisam imenovao ni ja ni itko iz mog stožera, a koji su si kasnije na temelju takvog „ratnog puta“ osigurali ratne mirovine i niz drugih braniteljskih beneficija. Dobro su naplatili svoj patriotizam i domoljublje, dok, primjerice, ratni zapovjednik obrane grada i zapovjednik Glavnog stožera HVO-a Jajce nije mogao dobiti ni potvrdu – komad papira – da je bio pripadnik HVO-a kojeg je osnivao i ustrojivao.

F. Crnoja: *“U sastavu stožera prije tebe bilo je zapovjednika s višim činom od tebe, ali ti u svoj sastav stožera od njih ne postavi ni jednoga. Od njih 12 ti ne uze i ne postavi nikog. Jesu li svi bili nesposobni?”*

Hajdemo se malo praviti ludima. Prvo, vi (kao i neki drugi) uporno tvrdite u svojim nebuloznim istupima da nisam bio taj koji je ustrojavao Stožer HVO-a Jajce i imenovao članove stožera. To je, po vama i vašim istomišljenicima, radio general (tada pukovnik) Filip Filipović, koji je, kako vi decidirano tvrdite, postavio i imenovao i vas za donaćelnika stožera. Čemu sada ova opaska koja se kosi sa zdravim razumom? Prebacujete mi da nisam nikoga od tih “12 veličanstvenih” postavio u Stožer HVO-a. Ja mislim da je to onda pitanje za generala F. Filipovića, a ne za mene. Pitajte ga, siguran sam da ćete dobiti odgovor, ali sigurno ne onakav kakav biste željeli čuti.

Šalu na stranu, bilo bi dobro da javno objavite listu te dvanaestorice od kojih ja, eto, “ne uzeh i ne postavih nikoga”. To bi za novopečene povjesničare bila ekskluziva i povijesna činjenica od neprocjenjive vrijednosti u njihovim svjedočenjima o povijesnoj istini, za koju je Napoleon Bonaparte jednom zgodom rekao: “Povijest je laž oko koje se dogovorimo.” Pa eto, dogovorite se.

Opće je poznato da se nisam sam imenovao i ustoličio zapovjednikom obrane grada, niti zapovjednikom Stožera HVO-a Jajca. Trebalo bi vam biti poznato i to da sam kategorički odbijao i jedno i drugo. Na poziciju zapovjednika obrane grada postavio me je Krizni štab Općine Jajce, a na poziciju zapovjednika Općinskog stožera HVO-a Jajce imenovan sam po zapovijedi predsjednika HZ-HB Mate Bobana i generala Ante Rose.

Pitam se kako to da nitko iz Kriznog štaba Jajca, sačinjenog od predstavnika vojno-političkih struktura hrvatskog i bošnjačkog naroda, nije predložio i imenovao nikoga s liste “12 veličanstvenih”? Ili kako to da baš nitko iz vojno-političkih struktura jajačkih Hrvata nije predložio predsjedniku HZ-HB i načelniku Glavnog stožera HVO-a nikoga s te iste liste, nego su se i jedni i drugi odlučili baš za mene? To je jedna od povijesnih činjenica za koju vi, „gospodine” Crnoja, ne znate, a nije da sam je 33 godine skrivao od vas ili javnosti. Ne znate zato što (za razliku od mene) niste sudjelovali u osnivanju i ustrojavanju HVO-a Jajca.

Na zasjedanju Kriznog štaba Jajca pokojni dr. Ismet Šehalić (ljudska i intelektualna veličina, osoba mog osobnog poštovanja i divljenja) istupio je riječima: “Zašto tražite zapovjednika među đacima kada među nama imamo profesora?”, aludirajući na mene. Vjerojatno ni on, a ni njegovi suradnici, nisu imali pojma o toj listi “12 veličanstvenih”. Nije vam poznato (kao što vam mnogo toga nije poznato) da sam upravo zbog njega i prihvatio da budem zapovjednik obrane grada.

Kada se Krizni štab Jajca jednoglasno izjasnio da prihvaća njegov prijedlog i ponudio mi zapovjedništvo obrane grada, ja sam to kategorički odbio. U tom trenutku zavladao je tišina, a pokojni dr. Šehalić ponovno je istupio i upitao me: “Zašto, Stjepane?” Odgovorio sam mu da želim ići na prve crte obrane i tamo dati svoj doprinos, jer nisam spreman i ne želim imati na savjesti one koje bih kao zapovjednik slao u smrt. Tada mi je prišao, gledajući me pravo u oči, i rekao: “Stjepane, ako ne prihvatiš, imat ćeš mene i sve nas na savjesti cijeloga života.” Prihvatio sam. Nisam imao drugog izbora. Smatrao sam da mi je to, kao profesionalnom vojniku, dužnost i obveza.

„Gospodine” Crnoja, kada ste već znali da imamo tako stručne i sposobne ljude, zašto mi, kao donaćelnik stožera — a to vam je bila i dužnost i obveza — niste predložili nekoga od njih, upoznali me s njima? Ili, zašto mi se ti osvjedočeni eksperti i domoljubi nisu sami javili i ponudili svoju pomoć, koju bih rado prihvatio i postavio ih u stožer? Rado bih se povukao i s mjesta zapovjednika te predao stožer u ruke sposobnijima od mene.

Nije vam poznato ni to da sam u tri navrata nudio svoje mjesto zapovjednika drugima i svoj odlazak na crte obrane. Nitko se nije usudio prihvatiti ponuđeno, a grupa meni odanih i vjernih ljudi uvjeravala me da to ne činim. Jedan od njih bio je i Zlatan Jančić, koji mi je rekao: “Stjepane, to ne dolazi u obzir. Ako se ti povučeš, grad neće izdržati ni dva sata.” To je isti onaj Zlatan koji je išao u smrt da ne bih išao ja. Kada sam mu jednom prilikom rekao da planiram osobno ići na “Ćusine” kako bismo riješili taj gorući problem obrane, rekao mi je: “Ne, Stjepane. Ako treba ginuti, onda ću ići i ginuti ja, a ne ti. Ti si zapovjednik. Ako izgubimo tebe, izgubili smo i grad.” To su riječi čovjeka koji je veći od mene i od vas zajedno, čovjeka većeg od grada.

Prestanite nam prosipati svoju naknadnu pamet zajedno s onima koji su, kao što sam rekao, svoje domoljublje i patriotizam debelo naplatili i još uvijek naplaćuju.

F. Crnoja: *“Kakve je posljedice imala tvoja zapovijed o raspuštanju kriznog štaba općine Jajce po HVO Jajce? Slično pitanje dobio si na punktu Hamandžići od jednog komandira TO-a kad si se povlačio iz Jajca. Ja za takvu zapovijed tvoju nisam bio. Mogao si dogovoriti s njima podjelu bojišnice, ako nisi mogao podijeliti zapovjedništvo.”*

Odgovorno tvrdim da moja zapovijed o raspuštanju Kriznog štaba Općine Jajce nije imala em baš nikakvih posljedica po HVO Jajce. To su samo naklapanja onih koji nam, kako sam već rekao, nude svoju naknadnu pamet. Odluka je donesena nakon mog petominutnog razgovora i konzultacija s članovima najužeg kruga vojno-političkih struktura HVO-a Jajce, koji su bili upoznati s problematikom o kojoj ti nisi znao ništa – ni tada, ni danas. Na tvoju veliku žalost, bio si jedan od onih čije mišljenje nisam trebao. Stojim iza svoje zapovijedi i istu bih, u takvim vojno-političkim okolnostima, odnosu snaga na terenu i direktivama s vrha, ponovio i danas.

Da vas podsjetim: vojska donosi svoje odluke brzo, odgovorno, autoritativno i bez kompromisa, kako bi takve odluke imale šansu polučiti željeni efekt. Nema demokracije i dogovora, slagao se ti ili ne – to je tvoja privatna stvar. Jači, opremljeniji i bolje organiziran treba zapovijedati. To nije funkcioniralo u zajedničkom zapovjedništvu i to je, izgleda, jasno svima osim tebi.

Tvrđnja da sam takvo ili slično pitanje dobio na punktu Hamandžići od nekog komandira TO-a kada sam se povlačio iz Jajca čista je laž i manipulacija. Je li to plod vaše mašte ili mašte nekoga iz kruga kojem pripadate? Nekoga kome se dodvoravate ili tko se vama dodvorava, pridajući sebi važnost “virtualnog” svjedoka povijesne istine?

Kako sam opisao u svom tekstu Pad Jajca '92, 29. listopada 1992. ujutro, sa Suhog Vrha, u društvu i pratnji gospodina Marka Bilandžije krenuo sam prema Turbetu kako bismo deblokirali zastoj izbjegličke kolone. Na našem putu od Suhog Vrha pa sve do punkta TO-a u Turbetu nismo naišli ni na jedan punkt TO-a. U Hamandžićima nije bilo nikakvog punkta. Nitko nas nije nigdje zaustavio niti nas je itko išta pitao. Prvi punkt na koji smo naišli i gdje smo se zaustavili bio je punkt TO-a u Turbetu. Naš kratki razgovor na tom punktu opisao sam u svom tekstu iz kolovoza prošle godine.

Jedno je sigurno – to vam može potvrditi gospodin Marko Bilandžija – da moja zapovijed, na koju se referirate, nije bila predmet mog razgovora ni s kim, nigdje i ni u jednom trenutku, niti mi je itko ikada postavio pitanje takvog sadržaja.

Tvrdiš da nisi bio za moju zapovijed i da sam mogao, odnosno trebao, “dogovoriti s njima podjelu bojišnice”. Teško je pronaći razuman komentar na takvu tvrdnju, pogotovo uzimajući

u obzir sve okolnosti koje su ti itekako bile poznate. Podsjećam te na dobro dokumentiran problem reciprociteta zastupljenosti ljudstva TO-a Jajca na bojišnici Čaninog polja. Svjestan si, zar ne, koliko je vremena i energije utrošeno u razgovorima o potrebi uravnoteženog rasporeda snaga na tom dijelu bojišnice. Tražili smo omjere HVO:TO 50:50, 60:40, 70:30... i kakvi su bili rezultati svih tih pregovora? Uvijek isti - nikakvi. Zato se nameće pitanje: što su, prema tvojem shvaćanju, predstavljali ti razgovori ako ne pokušaje postizanja dogovora o podjeli bojišnice? I sam si više puta sudjelovao u takvim sastancima i pregovorima. Bilo bi dobro da nam svima napokon jasno kažeš što je ondje konkretno dogovoreno i postignuto — ako je išta uopće bilo postignuto. U tom kontekstu, tvoje sadašnje tvrdnje zvuče najmanje rečeno zbujujuće. Čini se kao da ili zanemaruješ bitne činjenice ili se svjesno oglašuješ na ono što je svima drugima odavno jasno. O kakvim to zaključcima govorite i na čemu ih temeljite?

F. Crnoja: *“Zbog te zapovjedi Kadrić ti je vratio vojsku, koja je pošla da popuni prazninu na crti obrane.”*

Ovdje se radi o jednoj krajnje apsurdnoj i smiješnoj tvrdnji. Tvrdnji bez smisla i koherentnosti. Tvrdnji koja je u apsolutnoj suprotnosti sa zdravim razumom. „Pukovniče“ Crnoja, razmisli malo o tome što pišeš i govoriš. Imaš čin visokog vojnog časnika koji te obvezuje da budeš oprezan i odgovoran u svojim javnim istupima. Glupost te ne abolira odgovornosti. Ova vaša tvrdnja čini mi se pogodnom, gotovo bogom danom, kao referenca za knjige i publikacije “nekih” bošnjačkih tumača povijesne istine o obrani i padu Jajca '92. Budite oprezni!

Da se razumijemo, i da netko ne bi pogrešno protumačio da sam isključiv ili protiv rasvjetljavanja istine: svakako jesam za istinu, ali na način svojstven znanstvenicima i u skladu sa znanstvenom etikom, a ne korištenjem kvazi-referenci od strane kvazi-znanstvenika kojima je jedini cilj maliciozno obezvrjeđivanje i negacija istine po svaku cijenu.

Posvetimo se sada i samoj analizi izjave kojom F. Crnoja tvrdi “da je upravo zbog moje zapovijedi o raspuštanju Kriznog štaba Općine Jajce komandant TO-a Jajce, gospodin M. Kadrić, vratio vojsku koja je pošla da popuni prazninu na crti obrane”. Naravno, radi se o događaju vezanom uz pad Čaninog polja, koji sam opisao u svom postu Pad Jajca '92 u kolovozu prošle godine.

Prvo, opće je poznato da smo u obrani grada '92 imali problem reciprociteta zastupljenosti ljudstva TO-a Jajca na većem dijelu jajačke bojišnice, a posebno na najzahtjevnijem i najkritičnijem dijelu – u rajonu Čaninog polja. Odgovorno tvrdim da je pad Čaninog polja bio preduvjet za pad grada i da, da ono nije palo, Jajce nikada ne bi vojnički palo.

Dalje, problem popunjavanja crte obrane Čaninog polja postrojbama i ljudstvom TO-a Jajca postojao je od samog početka srpske agresije na Jajce – i prije donošenja moje zapovijedi o raspuštanju Kriznog štaba Općine Jajce i nakon nje. Toga je svjestan i F. Crnoja. Svjestan je koliko je Stožer HVO-a Jajca uložio vremena i truda u uvjeravanje vojno-političkih struktura TO-a o neophodnom reciprocitetu zastupljenosti na tom dijelu bojišnice, ali rezultat je uvijek bio isti.

U tim razgovorima, uvjeravanjima i zahtjevima za recipročnom popunom ljudstva, pored mene kao zapovjednika, gotovo svakodnevno su sudjelovali načelnik stožera B. Ladan, donučelnik stožera F. Crnoja, te zapovjednik I. bojne HVO-a i zapovjednik odgovoran za taj dio bojišnice, bojnik I. Šimunović.

Moje pitanje za F. Crnoju glasi: što je bio razlog nepopunjavanja crte obrane Čaninog polja od strane TO-a prije donošenja moje zapovijedi o raspuštanju Kriznog štaba Općine Jajce? Bi li možda i to mogao biti jedan od razloga za donošenje te zapovijedi? Opće je poznato da je komandant TO-a Jajca i prije i poslije donošenja moje zapovijedi bila ista osoba – M. Kadrić. Možda pronicljivi F. Crnoja ima odgovor i na to. Neka nam kaže i argumentira, nekom njemu svojstvenom nebulozom, tko se to u tom razdoblju toliko zamjerio komandantu M. Kadriću da se on (ili netko drugi iz TO-a Jajca) inatio i nije htio ni čuti za slanje vojske na Čanino polje. Pametnom dosta.

Svu glupost i bizarnost iznesenu u tvrdnji F. Crnoje – da je komandant TO-a Jajca vratio vojsku koja je pošla popuniti prazninu na crti obrane Čaninog polja samo zato da bi se inatio i svetio S. Blaževiću zbog zapovijedi o raspuštanju Kriznog štaba – ne bi prihvatio ni sam M. Kadrić, niti itko normalan iz vojno-političkih struktura TO-a Jajca. Prihvaćanjem takve teze M. Kadrić bi prihvatio da je njemu osobno i TO-u Jajca bilo važnije inatiti se meni nego braniti svoj grad – grad koji je njegov jednako koliko i moj. To bi za M. Kadrića bila uvreda vlastite inteligencije, na koju, siguran sam, nikada ne bi pristao.

Imajući u vidu da smo se ipak branili od istog neprijatelja, nije li logičnije da se komandant TO-a Jajca držao logičnog načela da je “neprijatelj njegovog neprijatelja – njegov prijatelj”?

F. Crnoja: *“Kada je došlo do pada grada, meni si u Podmilačju rekao da je za tebe rat završen.”*

Apsolutna laž. Istina je da se na dan pada grada ja i F. Crnoja nismo nigdje sreli ni vidjeli, pa tako ni u Podmilačju. U svom svjedočenju istine Pad Jajca '92 opisao sam svoj kratki boravak u Župnom uredu crkve sv. Ive u Podmilačju, koji sam napustio u kasnim večernjim satima 28. 10. 1992. Budući da se nismo sreli, nisam mu ni mogao reći niti saopćiti “da je rat za mene završen”.

Ako netko želi čuti i znati (uključujući i F. Crnoju) što sam ja zaista rekao kada je došlo do pada grada, neka pita zapovjednika VII. bojne HVO-a, gospodina Nikolu Pedlju, ili mog školskog kolegu, gospodina Tita Lukića, s kojima sam razgovarao u centru veze HVO-a Jajce u ranim jutarnjim satima 28. 10. 1992.

Nakon što mi je zapovjednik N. Pedljo saopćio da su se postrojbe TO-a Jajca povukle sa svih crta obrane grada, upitao me što da radi sa svojom bojnomo – treba li je povući s crte obrane. Nakon što sam mu odgovorio na to pitanje, Pedljo, svjestan da je grad pred neminovnim padom, upitao me: “Stjepane, što ćeš ti sada?” Kratko sam mu odgovorio otprilike ovako: “Ovo je za mene tek početak rata. Rat za mene neće završiti dok god ne vratimo i ne oslobodimo Jajce.”

To su riječi zapovjednika obrane grada i zapovjednika HVO-a Jajca. To je povijesna istina. Sve drugo je laž i manipulacija. Mislim da se prijepis ovoga razgovora dugo povlačio i na jednom od jajačkih portala – provjerite.

F. Crnoja: *“U Travniku, u razgovoru s tobom i Branom, upućujete mene s vojskom i civilima u Hercegovinu, radi okupljanja vojske, jer je 1.bojnu opremio i naoružao Tomislavgrad. Blaškić je bio protiv, ali sam vas poslušao.”*

Notorna laž, sada već osvjedočenog patološkog lažova. Naime, evo nekoliko detalja o tome što se događalo u Vitezu i Travniku neposredno nakon pada grada. Nakon neopisivo teškog dana (jajačke kalvarije), u kasnim noćnim satima 29. 10. 1992. otišao sam u Busovaču, u

hotel Lovac, gdje sam i prespavao. U ranim jutarnjim satima 30. 10. 1992. u stožeru HVO-a Travnik prisustvovao sam sastanku na kojem su bili nazočni dopredsjednik HDZ-a HZ-HB gospodin Darijo Kordić, zapovjednik HVO ZP Vitez pukovnik Tihomir Blaškić, gospodin Ante Prkačin i ja – još uvijek kao zapovjednik HVO-a Jajca. Očekivao se i dolazak pokojnog generala HV-a Slobodana Praljka, koji se iz meni nepoznatih razloga ipak nije pojavio.

Sastanak je počeo pitanjem pukovnika T. Blaškića: „Je li i tko je zapovjedio povlačenje HVO-a Jajca s crta obrane grada? “Moj odgovor bio je jasan i kategoričan: ja kao zapovjednik, niti itko iz mog stožera, nismo izdali takvu zapovijed. Pukovnik Blaškić isto je pitanje ponovio dva-tri puta, tonom i govorom tijela kao da želi iznuditi odgovor koji bi potvrdio postojanje zapovijedi o povlačenju, što sam ja apsolutno negirao.

Drugo pitanje bilo je zašto nismo ostali braniti desnu obalu rijeke Vrbasa, što je, prema njihovom viđenju, bilo najmanje što su očekivali od nas. Ukratko sam objasnio da je u datim okolnostima bilo nemoguće braniti desnu obalu Vrbasa, ponajprije zbog konfiguracije terena (otvoreni brisani prostor) i zbog onoga čime je neprijatelj raspomagao, a čime mi nismo. Naglasio sam da su njihova očekivanja bila nerealna i da je besmisleno inzistirati na obrani nečega što se, prema svim mojim procjenama (iza kojih stojim i danas), nije moglo obraniti.

Treće pitanje bilo je: što dalje? Pitali su postoji li ikakva šansa da se Jajce vojnički vrati. Rekao sam da ga još uvijek možemo vratiti, jer je neprijatelj bio vrlo oprezan i uvjeren sam da tada još nisu ovladali ni praznim gradom na lijevoj obali Plive i Vrbasa, a desna obala Vrbasa bila je još uvijek prazna i nezaposjednuta. Naglasio sam da je jedini preduvjet – vojska, koje nemamo. Pitali su što predlažem. Rekao sam da smo vojnički poraženi i razbijeni, da je moja vojska fizički, psihički i moralno iscrpljena te da ne vidim način kako motivirati ljude da se vrate u borbu za grad koji smo već morali napustiti i u kojem su mnogi zapalili vlastite domove.

Naglasio sam da, ako žele i ako su spremni ići u vraćanje grada, to možemo učiniti samo zajedno, i to pod jednim uvjetom: da uz ostatke moje vojske (napominjem da je 1. bojna HVO-a, na čelu sa zapovjednikom I. Šimunovićem, već uveliko radila na pripremama za napuštanje Lašvanske doline) trebamo svježe postrojbe srednjobosanskog HVO-a, i da idemo, da nas vide, svi zajedno – ja, Darijo Kordić, Tihomir Blaškić i dva hrvatska generala – jer je to jedini način da vratim povjerenje i motivaciju mojoj već jednom poraženoj vojsci.

Svi su se složili i prihvatili moj prijedlog, uz pitanje koliko vojnika HVO-a Jajca mogu prikupiti. Rekao sam da nisam siguran, ali pretpostavljam najmanje 400–500 boraca, ako ne i više. Zaključak je bio: “Idemo”. Zborno mjesto bilo je ispred Isusovačke gimnazije u Travniku. Odmah sam poslao kurire da počnu s prikupljanjem vojske uz obrazloženje da idemo vraćati grad.

Nakon sat ili dva već sam bio na zbornom mjestu s otprilike 200–300 bojovnika HVO-a Jajca, voljnih i spremnih pokušati vratiti izgubljeno. Moj plan predviđao je da prvo izidemo i zauzmemo gotovo prazne prostore platoa Ranče, Dnoluke te većeg dijela Pougjarja (ako je slobodno), postepeno ovladamo tim prostorima i onda vidimo što dalje.

Na platou ispred gimnazije, pod punom ratnom spremom, kako smo se dogovorili, bili su D. Kordić i T. Blaškić, te A. Prkačin (čiju sam vojsku prethodno posjetio u bivšoj vojarni JNA u Travniku kako bih se uvjerio u njihovu borbenu spremnost) i ja. Generala S. Praljka nije bilo. Sve je bilo spremno da krenemo prema Jajcu. U jednom trenutku mi prilazi Zlatan Jančić i šapne nešto na uho (???). Nedugo zatim, nakon desetak minuta, pukovnik T. Blaškić priopćava da se plan mijenja (duga priča) i da se ne ide u vraćanje Jajca.

Sutradan, 31. 10. 1992., ispred Stožera HVO-a ZP Vitez u Vitezu, postrojio sam posljednji put 40–50 % HVO-a Jajca, gdje im se, na moje inzistiranje, obratio pukovnik T. Blaškić. Bit njegova obraćanja (u čije detalje ne ulazim) bio je da sve postrojbe HVO-a Jajca moraju ostati na prostorima Srednje Bosne i da on to izričito traži i zahtijeva. Drugi su (pogodite tko?) imali druge ideje i planove. U privatnim razgovorima pukovnik Blaškić prijetio je upotrebom sile i oružja kako bi spriječio odlazak postrojbi HVO-a Jajca iz Lašvanske doline.

Kao vojnik i profesionalni časnik smatrao sam da trebamo i moramo ostati, ako ni zbog čega drugog, onda barem da se odužimo Srednjoj Bosni za krv prolivenu na jajačkoj bojišnici i žrtvu koju su podnijeli braneci naš grad. U datim okolnostima to je bila jedina ispravna, moralna i vojnička odluka.

Neposredno nakon tog obraćanja, u stožeru HVO-a ZP Vitez, pukovnik T. Blaškić priopćio mi je da me razrješava dužnosti zapovjednika jajačkog HVO-a, što sam vojnički prihvatio bez komentara. Zapovijed o razrješenju primio sam istog dana ili dan kasnije (može se provjeriti). Važno je za tvrdnje F. Crnoje da ja od 30. 10. 1992. više nisam bio zapovjednik HVO-a Jajca i da od tog dana nisam imao nikakve ovlasti niti zapovjednu odgovornost.

Stoga je tvrdnja F. Crnoje da sam ga ja „uputio s vojskom i civilima u Hercegovinu” apsolutna laž koju je lako dokazati. Nisam imao nikakve ovlasti, bio sam protiv slanja vojske u Hercegovinu, a odluke je donosio pukovnik T. Blaškić. Povijesna je činjenica, o kojoj mogu svjedočiti tisuće Jajčana, kao i general T. Blaškić, da je vojsku samoinicijativno prema Tomislavgradu odveo Ivo Šimunović. Je li Frano Crnoja otišao s njim ili za njim, to me ne zanima. Ja Frani Crnoji nisam izdao, niti sam mogao izdati bilo kakvu zapovijed, niti me išta pitao.

F. Crnoja: *“Tjedan dana iza toga zapovjednik zbornog područja Tomislavgrad upućuje me u Srednju Bosnu, kao časnika za vezu, da saznam koliko su oružja ostavili Jajčani po stožerima HVO-a u zbornom području Srednja Bosna – Vitez. U svih 7 stožera pitao sam zapovjednike za Stjepana Blaževića. Nitko nije znao gdje si ti, niti gdje su ljudi iz vlade grada Jajca.”*

Još jedna u nizu laži. Nakon što sam prespavao svoju prvu noć nakon pada Jajca u Busovači (hotel Lovac), dobio sam sobu u hotelu u Vitezu, u sklopu stožera HVO ZP Vitez. Ondje sam proveo sedam dana radeći na određenim zadaćama koje nisu predmet ovog mog istupa. Nakon tih sedam dana, uz znanje pukovnika T. Blaškića i časnika/dužnosnika stožera HVO-a ZP Vitez (onih koji su to trebali znati), otišao sam u Mostar i susreo se s predstojnikom obrane Hrvatske zajednice Herceg-Bosne, gospodinom Brunom Stojićem (sve dokumentirano).

Dogovorili smo da odem u Zagreb, da se susretnem s ministrom obrane RH, pokojnim Gojkom Šuškom, da posjetim suprugu i dijete u Celju (kod supruginog strica) i da se nakon toga vratim u Mostar. Razgovarali smo i o padu Jajca, okolnostima pada i trenutačnoj situaciji, te je dogovor bio da se vratim u roku od tjedan do dva, kada će me čekati – čvrsto obećano – dvije dobro opremljene postrojbe HVO-a kojima ću ja, uz sadejstvo drugih, zapovijedati u operaciji vraćanja Jajca.

Budući da nisam imao ni kune (hr dinara) u džepu kako bih mogao otići do Zagreba, Celja i natrag u Mostar, Bruno Stojić je izdao nalog financijskoj službi HVO-a da mi se isplati iznos dovoljan za pokriće troškova puta. U Zagrebu sam se susreo s pokojnim ministrom Gojkom Šuškom, pokojnim M. Bobanom, generalom Ivanom Toljom i drugima. Posjetio sam suprugu i dijete u Celju i vratio se u Mostar na dogovoreni sastanak, očekujući upute i instrukcije o tome kako i s kim krenuti u vraćanje Jajca.

Bruno Stojić me primio u svom uredu u prisustvu nekoliko visokih časnika HVO-a i HV-a. Zamolili su me da na vojnoj mapi s detaljnim rasporedom i odnosom snaga analiziram stanje mostarske bojišnice te iznesem svoje mišljenje o mogućim operativno-taktičkim zahvatima. O vraćanju Jajca – zbog čega sam i došao – nije bilo ni riječi. Tu ću se zaustaviti s daljnjim komentarima i zaključcima tog sastanka.

U jednom trenutku, možda sat vremena nakon početka sastanka, u ured je iznenada, niotkuda, ušao Ivo Šimunović (koji nije imao pojma da sam i ja ondje). U tom je trenutku Bruno Stojić promijenio raspoloženje i izraz lica, eksplodirao je i gotovo vrisnuo zapovijedajući da vojna policija odmah uhapsi Ivu Šimunovića i strpa ga u pritvor, uz komentar da mu ga je “više preko glave”. Nisam znao o čemu se radi, ali sam – nakon što je Šimunović izbačen iz ureda – reagirao i spriječio njegovo pritvaranje (živi svjedok je zapovjednik IV. Bojne HVO-a Jajca, Mato Marčeta). Mogao sam prešutjeti, ali nisam.

Ne znam povod Šimunovićeve dolaska u ured obrane u Mostaru (niti me zanima), ali to je bilo tipično za njega: tijekom rata u Jajcu, bez mog znanja i dozvole – iako sam mu bio zapovjednik – napuštao bi bojišnicu i odlazio u Grude, Mostar ili Zagreb sa svojim mentorom. Na to me upozoravao i pokojni M. Boban, koji mi je jednom prilikom rekao: “Stjepane, što se to događa, tko je taj Ivo Šimunović? On i njegov mentor (moja kvalifikacija osobe) uvijek nekako dođu prije ili poslije tvoga sastanka sa mnom.” Napominjem da je Ivo Šimunović itekako svjestan da sam ga tada spasio uhićenja s nesagledivim posljedicama (“Tuta“ je već bio na nogama da izvrši zapovijed). Tako vam je to u životu: ti njega kruhom, on tebe poslije kamenjem.

Nakon tog sastanka susreo sam se i s brigadirom Milivojem Petkovićem, načelnikom Glavnog stožera HVO-a HZ-HB, koji mi je ponudio neke od visoko rangiranih pozicija u Glavnom stožeru HVO-a u Mostaru, pokušavajući me odgovoriti od moje namjere da se po svaku cijenu vratim u Srednju Bosnu. Objasnio sam mu da se moram vratiti, da je to moja moralna obveza vojnika i časnika, da budem ondje i da se na bilo koji način odužim – ako je to uopće moguće – momcima Srednje Bosne koji su zajedno s Jajčanima ginuli braneći moj/naš grad.

Kad je brigadir Petković shvatio da ne može promijeniti moju odluku, uručio mi je pisanu zapovijed s potpisom načelnika stožera HVO-a HZ-HB, kojom me raspoređuje u stožer HVO-a Srednje Bosne. Dan poslije vratio sam se u Vitez i osobno predao tu zapovijed pukovniku T. Blaškiću. Nikada nisam bio postavljen ni na jednu od pozicija u zapovjedništvu HVO-a Srednje Bosne. Zašto nisam – nije tema za ovu raspravu.

U Vitezu sam imao smještaj u hotelu (stožeru) i ondje sam, obavljajući određene zadaće, ostao još dva sljedeća tjedna, dostupan svima kojima sam trebao. Nakon ta dva tjedna mog boravka u Srednjoj Bosni, dobio sam informaciju od bivšeg predstojnika Ureda za socijalnu skrb HVO-a Jajca, gospodina Ljube Lovrića, da se sutradan u Zagrebu održava sastanak Jajčana iz dijaspori i jajačkih branitelja, koji navodno organizira gospodin Ivo Šimunović. Gospodin Lovrić me uvjeravao da moramo ići u Zagreb i da po svaku cijenu trebamo prisustvovati tom sastanku. Kategorički ga odbijam, objašnjavajući da ne želim gubiti vrijeme i da nemam novca za put. Lovrić kaže: “Ne brini kume, imam zadnjih 200 njemačkih maraka – idemo.”

Uredno, vojnički, informiram pukovnika T. Blaškića i njegov stožer da idem na put i da ću se vratiti za tri do četiri dana. Krenemo za Zagreb i usput prijateljski svratimo u Tomislavgrad, u zapovjedništvo HVO-a Jajca, da vidimo kako su i što rade. Pri pokušaju mog ulaska u objekt zapovjedništva, nekoliko bojovnika (neću ih imenovati), odanih I. Šimunoviću i nahuškani od njega, pokušavaju me fizički spriječiti da uđem. Bez obzira na to, u pratnji pokojnog Marka

Blaževića ulazim u zapovjedništvo i ondje, uz ostale, nalazim Ivu Šimunovića i njegova brata Antu. Pitam Ivu zna li što o sastanku u Zagrebu. On odgovara da ne zna ništa.

Napuštam zapovjedništvo i na gradskoj benzinskoj crpki nailazimo na F. Crnoju. Uljudno mu pridemo, pozdravimo se i pitamo ga zna li što o sastanku u Zagrebu. On odgovara da nema pojma ni o kakvom sastanku, da ne zna o čemu govorimo i da žuri jer navodno ima neki trening s vojskom. Pogledamo se, ja želim natrag u Srednju Bosnu, ali me Ljubo Lovrić uvjerava da ipak trebamo ići u Zagreb.

Sutradan stižemo u Zagreb i prisustvujemo sastanku koji je održan u podrumu zagrebačke “Gradske kavane”. Što se događalo prije, tijekom i nakon sastanka nije tema ovog odgovora, ali je važna činjenica da su glavni inicijatori i organizatori sastanka – gle čuda – upravo bili Ivo Šimunović i Frano Crnoja, uz neizbježnu potporu i prisustvo Šimunovićeve mentora, koji takve prilike nikada ne propušta.

Nakon ovog, malo poduzeg uvoda da se vratimo tvrdnji F. Crnoje kojom tvrdi da me je nakon pada grada *“tražio u svih 7 stožera HVO-a Srednje Bosne i pitao zapovjednike za Stjepana Blaževića i da nitko nije znao gdje sam”*

Prvo, zašto me je uopće tražio? Ja u tom trenutku više nisam bio njegov zapovjednik. Drugo, ako me je već tražio, zašto me traži ondje gdje me nema? Da me je doista trebao, mogao me je pronaći u stožeru HVO-a ZP Vitez, a ne lutati po lokalnim zapovjedništvima i stožerima. Tiho Blaškić ili bilo tko od odgovornih iz stožera HVO-a ZP Vitez dao bi mu informaciju jesam li u stožeru i gdje se nalazim, jer nisam odlazio nigdje a da nisam rekao kamo idem i kada se vraćam. Napominjem da sam nakon pada grada spavao u stožeru, u sobi iznad ureda pukovnika T. Blaškića.

U ta tri tjedna nakon pada Jajca, ja i Frano Crnoja sreli smo se četiri do pet puta licem u lice (zadnji put u Zagrebu). Sreli smo se i poslije toga; da ga podsjetim, to je bio naš susret koji se dogodio neposredno nakon što mi je bila ponuđena pozicija načelnika stožera ZP Mostar. Bio sam na raspolaganju svima, pa tako i njemu. Sve što je trebao mogao je pitati izravno mene.

Sve su to iskonstruirane laži F. Crnoje s ciljem da me se blati.

F. Crnoja: *“Ja bi rekao za tebe Stjepane, kao školovani oficir DA, ali kao ČASNIK HVO-a NE.”*

„Gospodine“ Crnoja, iz vaše zlonamjerne, ali krajnje besmislene tvrdnje može se zaključiti da vi, čini mi se, uopće ne znate značenje riječi oficir i časnik. Da vam pojasnim: u vojnoj terminologiji to je jedno te isto. Oficir = časnik. Koji se termin koristi ovisi o jeziku, kulturi i tradiciji pojedine vojske. Primjerice, u Hrvatskoj se koristi “časnik“, u BiH “oficir“, a u zemljama engleskog govornog područja “military officer“, odakle i potječe doslovan prijevod “vojni oficir“.

Prema tome, kada se predstavljam kao “časnik“, ne činim to da bih ikome sugerirao koliko sam častan ili karakterno izgrađen, nego da bih rekao što sam po profesiji – isto kao što se drugi predstavljaju kao doktori, profesori, inženjeri, svećenici ili glumci. Svidalo se to vama ili ne, moja profesija (koja nije jedina) jest “vojni časnik“ odnosno “vojni oficir“. To potvrđuju moje legalno stečene diplome i priznanja, kako domaća tako i ona najprestižnijih vojnih akademija svijeta.

S pravom se pitam: tko ste vi da sudite kakav sam ja časnik – profesionalno ili karakterni? Vi niste kompetentni suditi ni o jednom ni o drugom. Vaš sud i vaša zlonamjerna opaska mene apsolutno ne dotiču, jer ja jako dobro znam i tko sam i što sam. Jesam, časnik sam. Časnik koji nije kupovao niti falsificirao diplome, niti je pisao lažne životopise za čiju vjerodostojnost nisu morali svjedočiti prijatelji, kumovi ili korumpirani lažni akademici.

Za vašu informaciju, mene u Australiji, Pentagonu, NATO-u i gdje god se pojavim u odori vojnog časnika oslovljavaju i salutiraju s “Sir“. A vas? Kako vas oslovljavaju? Vi ni ne znate što to znači. Vi ste osoba bez titule i bez zvanja.

Jesam li časnik HVO-a? Jesam — i profesionalno i karakterni. Bio sam jedan od rijetkih časnika HVO-a kojima su nuđene neke od najviših časničkih pozicija u Glavnom stožeru HVO-a HZ-HB i HV RH. Jesu li i oni koji su mi nudili te pozicije sumnjali u mene kao časnika i profesionalca? Kakav sam ja to časnik, o tome govore moj rad i moja djela, moje diplome, nagrade i priznanja, moja obitelj i moji prijatelji.

F. Crnoja: *“Cijenio bih tvoju brigu da si u izlaganju spomenuo koliko je ranjenih i poginulih imao stožer s pratećim postrojbama. Imaš li imalo moralne odgovornosti, sućuti prema obiteljima koje su iza njih ostale?”*

Oh, ovdje bih stvarno volio da nam malo jasnije pojasnite što ste htjeli reći – i o meni i o stožeru. Pitali ste: *“Koliko je stožer imao ranjenih i poginulih?”* Je li to, po vama, mjerilo rada i doprinosa stožera u obrani grada – broj mrtvih i ranjenih? To ste zapravo htjeli reći. „Pukovniče“ Crnoja, jeste li svjesni koliko se ovakvim izjavama sami degradirate, obezvjeđujete čin koji nosite i vrijeđate cijelu časničku populaciju HVO-a? Takav način razmišljanja nije svojstven ni dočasničkim narednicima. Ovo što ste rekli nije nešto zbog čega biste se trebali sramiti samo vi, nego i oni koji su vam dali čin visokog časnika. Kad već pitate – da, bilo je ranjenih iz stožera osim vas. Ne znam čemu ova usporedba, ali eto, među ostalim bio sam ranjen i ja (po vašim kriterijima), iako to nikada nisam isticao jer je bila tek bezazlena ogrebotina od gelera. Bio sam na prvim linijama gdje sam mogao poginuti bilo kad i bilo gdje. Na mene su izvršena tri pokušaja atentata (jedan dobro dokumentiran u medijima). Preživio sam paljbu od devet metaka s udaljenosti od pet metara dok sam bio u autu obavljajući zadaću zapovjednika. Glava mi je danonoćno bila u torbi — svih 24 sata — kako od neprijatelja, tako i od drugih ugroza. Jeste li svjesni kolika je to odgovornost – biti zapovjednik obrane grada? Koliko je to stresno i koliko traga ostavlja na čovjeku i njegovom zdravlju? Ma, prestanite. Hoćete reći da samo vaše rane bole i da su jedine vrijedne poštovanja? Ništa me ne iznervira kao glupost. Ima jedna narodna: “Dok šutiš, pretpostavljam da si glup; kad progovoriš, znam da jesi.” Nemojte otvarati usta. To vam je moj prijateljski savjet. Uz to što ste zlobni, očito vas krasi i ta “vrlina”.

F. Crnoja: *“Uskratio si svoju pomoć nama. Svoju ljudskost, dostojanstvo i sposobnost odnio si sa sobom na nekoliko tisuća kilometara u Australiju, tamo savio kukavičije gnijezdo.”*

„Gospodine“ Crnoja, da vas podsjetim: kao časnik HVO-a aktivno sam djelovao i pomagao — o čemu vi, očito, ne znate ništa — još godinu dana nakon pada Jajca. Znali ste gdje sam i što radim (iako to sada negirate); bio sam vam na raspolaganju. Samo jednim pozivom telefona (kao što su to drugili činili) mogli ste mi se obratiti za bilo što ali niste (?). Pa ja sam otišao kada sam bio siguran da s mojim jajčanima ostaje „Dobri Pastir“ Frano Crnoja koji je ostao motiviran samo jednim razlogom, da brine o jajačkom puku kako to brine već zadnjih 30 i više godina. Čak ste i meni omogućili da mogu ponekad navratiti u svoj rodni grad. Veliko vam hvala na tome.

Ovo je toliko mizeran i krajnje degutantna napad da ga nisam želio ni komentirati, ali sam ga namjerno izdvojio kako bih podsjetio čitatelje o kakvoj se intelektualno-karakternoj osobi radi. Tko ste vi, „gospodine” Crnoja, i kako se usuđujete ulaziti i zabadati nos u moj privatni život, u moje životne odluke, u razloge mog odlaska u Australiju, te ocjenjivati kako živim i što radim u Australiji? To je tipičan primjer nedostatka kućnog dogoja, vaspitanja i elementarne kulture. Otišao sam u Australiju (u kojoj mi život bio sve osim bajke) kao što je otišlo i tisuće drugih jajčana širom svijeta, u potrazi za novim životom. Nisam u otišao u Australiju što sam htio i sanjao o životu daleko od kuće i rodnog zavičaja nego zato što sam bio prisiljen i zbog razloga o kojima vi ne znate ništa i o kojima ne želim ovdje raspravljati (najmanje s vama). Svatko od nas ima svoju životnu priču. Jesu li, po vama, i svi drugi jajčani — a tisuće ih je, siguran sam da ih ima i u vašoj užoj ili široj obitelji — koji su se pod prisilom, trbukom za kruhom, razišli po svijetu, kukavice, dezerteri ili izdajice? Ili je to, po vašem mjerilu, samo Stjepan Blažević?

P.S.: Kada sam odlazio u Australiju, nakon što sam se uredno i legalno odjavio s mjesta prebivališta u Republici Hrvatskoj (čiji sam državljanin) i nakon što sam dobio službenu potvrdu Ministarstva obrane RH da mogu nesmetano napustiti zemlju i otići u Australiju (čiju sam boravišnu vizu imao još godinu dana prije nego što sam se odlučio na odlazak), zatražio sam garanciju da će mi se, ako ikada dođemo u situaciju da se Jajce vojnički vraća — tada se nije znalo ni kada ni hoće li se to ikada dogoditi — javiti na vrijeme kako bih došao i oslobađao grad s drugima. Dobio sam čvrsto obećanje da ću biti obaviješten i pozvan. Da ne dužim, dan prije oslobađanja Jajca primio sam telefonski poziv od osobe s vrha piramide vojno političke strukture HVO HZ-HB koja mi je rekla: “Stjepane oprost, ni mi nismo znali da će do ovoga doći, svijetu nas je iznenadilo, nismo ti mogli prije javiti ali Jajce će za 24 sata biti oslobođeno.” Isto večer po mome (australskom) vremenu pozajmio sam novac za povratnu kartu i rezervirao prvi let za Zagreb za sutradan u 16 sati. Na dan prije mog polijetanja za Zagreb kod mene je bila krizma (koju svakako nisam mogao odgoditi) na kojoj sam bio krizmeni kum i koju je predvodio kardinal Vinko Puljić. Odmah nakon krizme umjesto da sam otišao na krizmeni ručak ja sam produžio na aerodrom. Po mome sletanju u Zagreb produžio sam za Jajce u koje sam ušao kasno noću (oko ili odmah iza ponoći) dok još grad nije bio u potpunosti oslobođen. Vas „gospodine” Crnoja nisam vidio tih dana u Jajcu (ne tvrdim da niste bili), ali zasigurno nisam vidio ni neke druge iz vašeg sadašnjeg okruženja zaslužnih i odlikovanih kojima je Jajce bilo puno bliže nego meni i kojima je trebalo više godina (nekima i cijela decenija) da shvate da je vrijeme da se vrate u Jajce i da mu se pomogne ili su se vratili kada su shvatili da će Jajce pomoći/dati (ili oni uzeti od grada?) njima puno više nego što su to imali i dobili u Zagrebu ili nekim drugim mjestima RH. Ja sam došao iz ljubavi prema gradu i Jajčanima. Ja nisam došao ništa ni da dajem niti da uzimam. Kako sam došao, tako sam i otišao — nikome dužan i nitko meni dužan. Zato ne vidim ni razlog ni smisao vašeg licemjerstva sažetog u vašoj opasci da sam ja u dalekoj Australiji savio kukavičje gnijezdo.

F. Crnoja: *“Nisi pozivan na proslave koje su godišnje organizirane uz susrete ratnika, suboraca, ljudi koji su se upoznali i pomagali u ratnim godinama, jer se nisi nikom do sada javio.”*

Što reći. Više mi se kosa diže na glavi od neizbježnog ponavljanja riječi laž, laž, laž... ali što da radim kada nema bolje i prikladnije riječi kojom bih opisao vaše tvrdnje. Kao prvo, kada sam pominjao te vaše godišnjice, koje sam nazvao “*smotrana folklor*” nisam mislio isključivo na moju pozivnicu. Prisjeti se ili provjeri, rekao sam “*sve to bez glavnih aktera koje se svjesno i planski zaobilazi*”. Svakako da sam kao zapovjednik jedan od glavnih aktera ali bilo ih je još, i to puno važnijih i kompetentnijih od onih koji se pozivaju i okupljaju na takvim skupovima i proslavama. Isto tako, to nikako ne znači da bih ja osobno (za druge ne

znam) kao jedan od tih nepozvanih (da sam i pozvan) i prihvatio pozivnicu i nazočio tim godišnjicama, tribinama i forumima jer bi moje prisustvo ovisilo o mnogo čemu a prije svega o strukturi uzvanika. Moja opaska je bila konstatacija da se glavni akteri ne pozivaju i planski zaobilaze što je nepobitna istina. Kažete mene niste pozvali jer se “*nisam nikom do sada javio*”. Oh Bože, pa mogli ste bar nešto pametnije smisliti ako već niste mogli prešutjeti. Kao prvo, nemam ja a ni bilo tko drugi iz te grupe nepozvanih (nepoželjnih) potrebe ili obavezu da se javim/o da bih bio/bili pozvan/i. To je posao i odgovornost organizatora tih skupova. A to na što vi aludirate da se nisam nikom javio, obmanjujući javnost da nitko nije znao i ne zna gdje sam i kako doći do mene (i drugih) je što drugo reći nego “laž”. Sami ste potvrdili (konačno ste rekli i nešto istinito) da i ja eto godinama dolazim u Jajce na odmore. Točno, dolazio sam i eto i vi to znate i siguran sam da ste me viđali po gradu jer ja kad dođem na odmor tamo onda ostajem po mjesec-dva a često i duže i tako zadnjih 15-20 godina. U svome odovoru meni istakli ste da uživam kad dođem u Jajce. Kako vi to sve to znate, sve, osim što ne znate gdje sam. Znači vidjeli ste me, niste mi nikad prišli i upitali da li bih ja mogao ili htio prisustvovati na nekim od tih skupova, foruma ili proslava. Mogli ste se raspitati za moj broj telefona, email adresu i lako doći do mene ali niste. Čak sam sjedio u dva navrata u Jajcu na kavi i s Ivom Šimunovićem (kao i nekolicinom drugih iz tih vaših raznoraznih udruga) neposredno prije proslave 13. rujna i nikad me nije pitao (ni on, ni drugi) do kada sam to ja u Jajcu i bili prisustvovao ili možda tom prigodom nešto i rekao. Mislim da smo se oko toga razumjeli i svaka dodatna riječ o tome bila bi suvišna. Evo vam na kraju ovoga teksta, u Prilogu 2, i kopija jednog mog kratkog razgovora – razmjene WhatsApp poruka – koji može poslužiti čitateljima u njihovoj prosudbi tko govori istinu, a tko ne. Pročitajte te dvije-tri poruke i onda odgovorite čitateljima (ne meni, ja to znam) zašto mi se nikad nitko nije javio u vezi pisanja knjige ZP Vitez ili bilo čega drugog. Prošlo je više od dvije godine otkako sam primio tu poruku; imam informaciju da se uvelike radi na toj knjizi, ali nitko ne zna gdje sam niti kako stupiti u kontakt sa mnom. Pametnom dosta.

Toliko što se tiče mog odgovora F. Crnoji. Sada bih se, kako sam naveo u uvodu, ukratko osvrnuo i na istup Ive Šimunovića pod naslovom “*Nadljudskim naporima branili smo Jajce*”, objavljen u HMS-u 9. rujna 2025.

Iskreno, nakon što sam pročitao Šimunovićev post u rujnu prošle godine, nisam znao što reći. Nisam ni planirao odgovarati, jer njegov navodni “odgovor” meni nema nijedan suvisao element koji bi se uopće mogao smatrati odgovorom. Ostajem pri tome i to je moj opći stav prema njegovu istupu: moje obraćanje Pad Jajca '92 očito je bilo preteško štivo za gospodina Šimunovića, što je i sam potvrdio svojim odgovorom. Kroz cijeli svoj post bavi se isključivo samim sobom, bojom kojom je zapovijedao te povremeno Antom Lukićem i Franom Crnojom. Tko god pažljivo pročita moj tekst, ili samo poglavlje “Motiv”, shvatit će da tema i cilj mog obraćanja građanima Jajca nisu bili ni Ivo Šimunović, ni 1. bojna, a posebno ne Anto Lukić i Frano Crnoja. Njihova imena, kao i njegovo, spomenuta su samo jednom, i to isključivo u kontekstu pada Čaninog polja. Da je Šimunović potpuno promašio temu i nije razumio moj tekst, najbolje pokazuju završne riječi njegova posta u kojima tvrdi da je glavni razlog njegova odgovora meni “*zaštita časti poginulih i ranjenih pripadnika 1. bojne, kao i svih njezinih bojovnika koji su podnijeli nadljudski napor u obrani Jajca*”.

Gospodine Šimunoviću, upravo je to bio i jedan od mojih glavnih razloga zbog kojih sam se javio nakon 33 godine i izašao u javnost – s tom razlikom što se nisam fokusirao samo na 1. bojnu, nego na sve pripadnike HVO-a, uključujući i 1. bojnu. Zato mi nije jasno, a vjerujem ni samim pripadnicima 1. bojne, od koga i od čega vi to branite čast poginulih i ranjenih ljudi kojima ste zapovijedali. Na vašem mjestu bio bih vrlo oprezan s proizvoljnim i ničim potkrijepljenim tvrdnjama. Nemojte se služiti perfidnom generalizacijom kako biste mene ocrnili pod izlikom zaštite onih koje nitko ne napada. Ti, Frano Crnoja i Anto Lukić niste 1.

bojna (Crnoja i Lukić formalno joj ni ne pripadaju), stoga se nemojte poistovjećivati s postrojbom o kojoj nikada nisam rekao niti jednu lošu riječ – kao ni o bilo kojoj drugoj postrojbici HVO-a. U svojim sam istupima uvijek naglašavao herojstvo, žrtvu i domoljublje svih branitelja, bez obzira na formacijsku pripadnost, pa tako i pripadnika 1. bojne. Vojnik branitelj za mene je svetinja. U mom tekstu ne možete pronaći ni jednu jedinu riječ koja bi bila usmjerena protiv njihove časti i dostojanstva. Naprotiv, u poglavlju o bojišnici Čaninog polja izričito sam se afirmativno izrazio o 1. bojni, implicitno je – uz ostale – nazivajući elitnom postrojbom, najboljim što smo imali. Sve ovo navodim kako bih vama i čitateljima pokazao potpunu neutemeljenost razloga zbog kojih ste se oglasili.

Usput, kada već govorite o časti i dostojanstvu koje vam je navodno toliko važno – i vaše i pripadnika 1. bojne – u svom ste napadu na mene izjavili: *“Bedastoće koje je Blažević napisao o tome kako je Ilija Lukić poslije pada Čaninog Polja ošamario zapovjednika satnije Antu Lukića suvišno je komentirati. To govori da je Blažević u pripremi svoga teksta koristio čula-kazala salonske priče i to ne samo u ovom primjeru.”*

Neću to komentirati. To je bila za vas “ekskluziva”. Taj šamar nije rezultat nikakvih salonskih priča, a za ostalo pitajte onoga koji ga je dobio. I da podsjetim: šamar uopće nije bio tema mog pisanja, nego tek usputna napomena kojom sam želio dočarati apsurdnost samovoljnog povlačenja vojske s crte obrane. A sada vas podsjećam i na drugi šamar, koji također nema nikakve veze sa “salonskim” pričama. Usput, gdje ste uopće našli taj izraz “salonske”? Nije baš u duhu našeg jajačkog podneblja ali za takvu dosjetku (umjetnički dojam) dajem vam čistu desetku. Dakle, podsjetit ću vas na šamar koji je dobio načelnik Općinskog stožera HVO Jajce, gospodin Brane Ladan. Jedan od vaših bojovnika (neću ga imenovati), pripadnik 1. bojne, usudio se bez ikakvog povoda ošamariti načelnika stožera na dužnosti. O tome sam vas obavijestio i zatražio da, kao zapovjednik, hitno poduzmete potrebne mjere – radi zaštite časti načelnika stožera, ali i ugleda postrojbe čiji je pripadnik počinio kazneno djelo. Što ste učinili? Ništa. Da podsjetim branitelje: taj ničim opravdani incident bio je rezultat huškačkog djelovanja Ive Šimunovića protiv stožera. To je njegov stil – rad iza leđa. Zato prestanite govoriti o časti i dostojanstvu. Toga su vam puna usta, a postupci govore suprotno. Čast i dostojanstvo su vam, čini se, strani pojmovi.

Dalje, I. Šimunović, osvrćući se na moj post iz kolovoza prošle godine, tvrdi: *“Ako je razlog mog obraćanja javnosti bio demantiranje neistina iznesenih u tim knjigama, mogu reći da se od njega kao zapovjednika Općinskog stožera HVO-a to očekivalo i ranije, a ne s odmakom od 33 godine kada su brojni akteri tih događaja preminuli.”*

Što reći na ovo i kako ostati imun na ovakvo „razborito” promišljanje?

Kao prvo, ne radi se samo o neistinama iznesenim u spomenutim knjigama. Referirao sam se i na audio i video istupe, tematske hutbe te javne medijske nastupe. Podsjećam gospodina Šimunovića da su neke od neistina na koje sam ukazao objavljene 2008., 2019., 2021., pa čak i 2025. godine. Na njegovu krajnje nelogičnu opasku odgovaram sasvim logičnim pitanjem: jesam li, prema njegovu tumačenju, trebao reagirati na te neistine još prije 33 godine, ili je ipak bilo razumno – i nužno – pričekati? Gospodine Šimunoviću, mislim da sam bio dovoljno jasan o razlozima zbog kojih nisam istupio ranije kako bih ispunio vaša očekivanja.

Drugo, tvrdite da nije primjereno istupati sada kada su brojni akteri tih događaja preminuli. Podsjećam vas da vam to uopće nije smetalo dok sam objavljivao prva četiri posta. Naprotiv, osobno ste ih podržavali svojim “lajkovima”, što znači da ste se slagali s onim što sam pisao – iako je prošlo 33 godine i iako neki od aktera više nisu živi. Ili možda griješim pa “lajk” kod vas ima suprotno značenje? Sve je savršeno funkcioniralo za vas i vašu kliku dok se nije

pojaviio moj peti post, koji je očito poremetio stavove koje ste zastupali tri desetljeća. Tada ste odjednom sve izbrisali, prekinuli daljnju objavu mojih tekstova i uveli stranačku stegu prema onima koji ih još uvijek objavljuju. Sve se to odvijalo pred očima javnosti na „neovisnom” portalu Klik Jajce, na kojem mi nije dopušten pristup samo zato što sam, izgleda, “previše neovisan” – ili iz nekih drugih razloga koje vi možete objasniti posjetiteljima portala.

Konačno, još jedna opaska na vašu tvrdnju da sam trebao istupiti prije 33 godine jer su, navodno, “brojni akteri” na koje sam se referirao preminuli. Podsjećam vas da su svi akteri koje sam spominjao u svojim demantijima živi i zdravi, osim pokojnog Midhata Karadžića. Ako je jedan čovjek preminuo, to nikako ne znači da su, kako tvrdite, “brojni preminuli”. Ali i da jest tako – a sada znate da nije – pitam vas: može li istina zastarjeti? Čemu povjesničari ako se, radi istine, ne bi smjeli baviti događajima samo zato što autori određenih tvrdnji više nisu živi? Po vašoj logici, sve što imamo reći morali bismo izreći isključivo za života autora knjiga, publikacija ili izjava. Ne znam kako drugima, ali meni ta vaša opservacija zvuči prilično neobično, ono baš...ma znate kako.

Što se tiče ostalih vaših komentara, tu se nema što dodati. Sve što ste iznijeli svodi se na nepotrebnu statistiku 1. bojne HVO-a te na veličanje vlastitih zasluga i zasluga postrojbe kojom ste zapovijedali. Vaši pokušaji da moj post Pad Jajca '92 prikažete kao napad na pripadnike 1. bojne – poistovjećujući sebe, F. Crnoju i A. Lukića s cijelom postrojbom – jednako su neutemeljeni kao i tvrdnje F. Crnoje da “pljujem i omalovažavam svoje suborce”. Usput, to sam već napomenuo, ni Crnoja ni Lukić uopće nisu bili pripadnici 1. bojne.

Gospodine Šimunoviću, podsjećam vas da biste u svojim javnim istupima – kao i F. Crnoja – morali biti mnogo oprezniji, ozbiljniji i odgovorniji za ono što iznosite pred javnošću. Glupost nikoga ne oslobađa odgovornosti. Neke vaše tvrdnje mogu nanijeti više štete nego koristi u rasvjetljavanju povijesne istine. Budite oprezn!

Poznavajući “lik i djelo” gospodina Ive Šimunovića, teško se oteti dojmu da se savršeno uklapa u lik čovjeka kojeg je Ivo Andrić u Znakovima pored puta opisao ovim riječima: “Postoji takav tip nesrećnog čovjeka koji od rođenja do smrti živi u zabludi da je po nečem pozvan da se bavi javnim poslovima, da ispravi što je krivo i izvodi na čistinu što je zamršeno, a u stvari on se bavi samo samim sobom i svojim mutnim ambicijama, i ničim više i ničim drugim.”

Tim Andrićevim citatom završavam svoje odgovore na medijske istupe Frane Crnoje i Ive Šimunovića.

P.S.: Da izbjegnem nesporazume i kasnije komentare o navodnoj nedosljednosti, želim kratko pojasniti svoj stav. U tekstu Pad Jajca '92, objavljenom u kolovozu prošle godine, jasno sam naveo da je to moje prvo i posljednje obraćanje na tu temu. I dalje stojim iza svake napisane riječi i iza obećanja da se tom temom više neću javno baviti. Ovo obraćanje nije povezano s tim tekstom. Radi se o potpuno drugoj temi i drugačijem povodu. Pišem isključivo kao odgovor na napade Frane Crnoje i Ive Šimunovića iznesene na portalu HMS od 9. rujna i 2. prosinca 2025. godine. Budući da očekujem da će neki i ovo pogrešno protumačiti te tvrditi da “kršim obećanje”, želim jasno naglasiti da ova dva teksta nemaju nikakve veze jedan s drugim. Dugo sam razmišljao trebam li uopće reagirati i na njihove istupe, posebno na istup Frane Crnoje, ali količina laži, dezinformacija i uvreda na moj račun bila je prevelika da bih šutio. I ja sam čovjek od krvi i mesa; ono što boli druge, boli i mene.

Ovakva rasprava nije u skladu s mojim karakterom ni s vrijednostima koje zastupam. Iskreno mi je žao, pa i neugodno, što sam se u nju morao ovako izravno medijski uključiti. Smatram

je presedanom koji odstupa od mojih životnih načela. U budućnosti me u sličnim medijskim prepirkama zasigurno više neće biti, jer ne želim sudjelovati u komunikaciji koja ne nudi dostojanstveno svjedočenje istine i koja se pritom pretvara u medijski cirkus.

Na kraju ovog mog obraćanja, od srca bih se želio zahvaliti svima koji su pokazali razumijevanje i pružili podršku mom prošlogodišnjem tekstu o Padu Jajca '92, objavljenom u kolovozu.

Lijepi Pozdravi svima

Stjepan

Prilozi

1. Zapovijed o naimenovanju načelnika Općinskog Stožera HVO Jajce.

	HRVATSKA ZAJEDNICA HERCEG-BOSNA HRVATSKO VIJEĆE OBRANE
OPĆINSKI STOŽER JAJCE Broj: <u>01-348/92</u> Zaus, 16.7.1992. godine	
Na osnovu Zapovjedi zapovjednika Stožera HVO Hercegovina Bosna broj 01-190/92, od 31.6.1992. godine i datih ovlaštenja donosim	
Z A P O V J E D	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Za načelnika za operativne i operativno nastavne stožera HVO Jajce postavlja se gospodin Branimir Ladan. 2. Načelnik stožera u svemu zastupuje zapovjednika i dozapovjednika stožera u njihovom odsustvu. 3. Načelnik stožera organizuje slijedeće organizacione jedinice - odsjke i imenuje zapovjednike organizacionih jedinica odnosno zapovjednike za operativno nastavne i organizacijsko mobilizacijske i personalne poslove. <ul style="list-style-type: none"> - Odsjek artiljerijske podrške, - Odsjek inženjerije - Odsjek veze - Operativno nastavni odsjek stožera, - Odsjek za organizacijsko mobilizacijske i personalne poslove, 4. Za svoj rad načelnik stožera je odgovoran opštinskom stožeru HVO Jajce. <p>Ova zapovjed stupa na snagu odmah.</p>	
 <div style="text-align: center;"> HRVATSKA ZAJEDNICA HERCEG-BOSNA HRVATSKO VIJEĆE OBRANE VOJNA ISKAZNICA BRANIMIR LADAN (Ime) LADAN (Prezime) </div> <p>№ 40280</p>	 <p>HRVATSKO VIJEĆE OBRANE OPĆINSKI STOŽER JAJCE</p> <p>Stožer Jajce Blažević</p>

2. Razgovor o pisanju knjige HVO-a ZP Vitez .

